

НОВИЙ КРОК ДО МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ “ГРОШІ ТА КРЕДИТ”

Курс “Гроші та кредит” відноситься до базових дисциплін при підготовці фахівців-економістів. Саме на базі цього курсу студенти, курсанти, слухачі продовжують опановувати різноманітні аспекти економічних знань, адже без глибинного розуміння таких фінансових категорій як гроші, кредит це просто неможливо. Курс лежить в основі таких дисциплін, як “Фінанси”, “Фінанси підприємств”, “Банківські операції” тощо. Тому методичне забезпечення курсу у вигляді підручників, навчальних посібників стає дуже важливим фактором якісної освіти.

В останній час з’являється досить значна кількість методичних розробок, присвячених курсу “Гроші та кредит”, що свідчить про важливість і актуальність цієї навчальної дисципліни для вищої школи. Доступними є як праці українських¹, так і російських² вчених. В 2003 році у видавництві Національного університету внутрішніх справ вийшла ще одна робота на цю тему – підручник О.М. Бандурки та В.В. Глуценка³. Слід відзначити, що навіть враховуючи значний рівень забезпеченості цього курсу методичними матеріалами, авторам вдалось знайти нові підходи, цікаві матеріали при викладенні змісту дисципліни. Це вигідно виділяє новий підручник, і, без сумніву, допоможе всім бажаючим в освоєнні такої важливої частини економічної науки і освіти, як курс “Гроші та кредит”.

Значним достоїнством роботи є те, що авторам вдалось виробити свій стиль викладення матеріалу. При цьому цей стиль відрізняється простотою, зрозумілістю, значною концентрацією, інформативністю. Це якраз ті якості, які повинен мати підручник: зосередження уваги на основних положеннях, а також доступність їх подання. Це дуже корисні якості з точки зору навчального процесу, які мають підвищити його ефективність.

Безпосередньо зміст підручника складається з трьох розділів, що присвячені розгляду грошей, кредиту та банківської системи. Така структура дозволяє виділити ключові моменти,

В першому розділі – “Гроші” – розглядаються питання сутності грошей, їх виникнення та трансформації, грошових систем, грошових реформ, грошового ринку, грошового обороту та ін. Деякі положення відрізняються суттєвою новизною. Так, при розгляді функцій грошей, яких в нашій літературі традиційно виділяють п’ять, автори спробували дещо по-новому висвітлити особливості функцій, враховуючи новітні тенденції в розвитку грошей. Це дозволило всебічно і глибоко розглянути як саму категорію грошей, так і їх роль в сучасній економіці, зміни в грошових відносинах тощо.

Детальний розгляд грошових питань, а особливо такої теми, як “Грошовий ринок”, дозволив логічно перейти до другого розділу – “Кредит”. Тут висвітлюються такі теми, як необхідність кредиту, його сутність, джерела формування кредиту в економіці, функції та принципи кредитування, форми кредиту, а також кредитна система. Цікавим є аналіз кредитних реформ в Україні, що наочно показує стан в цій сфері на протязі кількох сторіч. Головна ж увага приділяється кредитній реформі 30-х років ХХ сторіччя, що на протязі наступних 60 років визначала стан кредитної системи СРСР.

¹ Див.: Гроші та кредит: Підручник / За заг. ред. М.І.Савлука. – К.: КНЕУ, 2001. – 602 с.; Иванов В.М. Деньги и кредит. Курс лекций. – Киев: МАУП, 1999. – 230 с.

² Див.: Финансы. Денежное обращение. Кредит: Учебник / Под ред. проф. Л.А. Дробозиной. – М.: Финансы, ЮНИТИ, 1997. – 479 с.; Деньги. Кредит. Банки: Учебник для вузов / Под ред. проф. Е.Ф. Жукова. – М.: ЮНИТИ, 2000. – 622 с.; Деньги. Кредит. Банки: Учебник / Под ред. О.И. Лаврушина. – М.: Финансы и статистика, 2001. – 464 с.

³ Бандурка А.М., Глуценко В.В. Деньги и кредит: Учебник. – Харьков: Изд-во Нац. ун-та внутр. дел, 2003. – 480 с.

Чи не найголовнішою частиною кредитної системи є банківська система, розвиток якої є одним з основних факторів ефективної ринкової системи. Тому виділення проблем функціонування і розвитку банків в окремий – третій розділ – є доцільним. В цьому розділі розкриваються питання виникнення банків і банківської системи, основних операцій банків, а також сутність і функції центрального банку. Багато уваги в цьому розділі присвячується саме сучасним операціям в банківській сфері, що взагалі характерно для всього підручника.

Оскільки праця видана Національним університетом внутрішніх справ і допущена як підручник для вищих навчальних закладів МВС, то природно, що в роботі присутні матеріали, характерні для правової освіти. В кожному розділі є спеціальна тема щодо правових аспектів економічних відносин: “Правові основи регулювання грошового обороту і розрахунків в Україні”, “Правові основи регулювання кредитних відносин”, “Правові основи банківської діяльності”. Це безперечний позитивний момент підручника, який буде корисним не лише спеціалістам з права.

Окрім навчальних тем, підручник має ще дві частини: короткий термінологічний словник з курсу, а також блок для самостійної роботи. Наявність цих частин повинно сприяти підвищенню рівня закріплення матеріалу, розширенню спектру знань, стимулюванню розумових здібностей тощо. Так, блок самостійної роботи включає теми для самостійного закріплення матеріалу; питання для семінарських занять; ситуаційні завдання для самоаналізу; тести; теми для рефератів і курсових робіт.

Крім того, до підручника включені основні нормативні матеріали: Закони України, положення й інструкції Національного банку. Це дуже важлива частина методичного забезпечення, яка повинна привчати студентів і курсантів з самого початку навчання працювати з першоджерелами, формувати вміння їх використовувати, аналізувати та робити висновки.

Таким чином, слід відзначити, що рецензована праця відрізняється комплексним підходом до методичного забезпечення курсу “Гроші та кредит”, використанням найсучасніших теоретичних та практичних положень, і буде корисною при викладанні названої дисципліни.

Глибока і всебічна робота О.М. Бандурки та В.В. Глуценка не позбавлена, проте, певних недоглядів. На нашу думку, поза увагою авторів лишилися такі питання, як інфляція, а також міжнародні грошово-кредитні відносини. Здається, це зроблено свідомо, адже інфляція та її види докладно вивчаються в курсі економічної теорії, а щодо міжнародних грошово-кредитних відносин, то існує цілий курс, присвячений цьому питанню. Однак ці теми лише б розширили коло проблем, що піднімаються, дозволили б докладніше розкрити проблематику дисципліни.

Крім того, враховуючи значний обсяг банківського розділу, його важливість, доцільно було б розглянути таку назву для підручника, як “Гроші, кредит, банки”.

У цілому ці незначні недогляди не знижують загальної високої цінності підручника. Без сумніву, він є потрібним виданням, яке пропонує багато нового і необхідного для методичного забезпечення згаданої дисципліни, стане у пригоді студентам та курсантам, викличе цікавість у всіх, хто вивчає проблеми грошей, кредиту, фінансів взагалі.

В.І. Міщенко,
доктор економічних наук, професор,
в.о. ректора Української академії
банківської справи, м. Суми

Замеченная опечатка: в журнале “Социальная экономика, 2003, № 2-3: на стр. 125 в заглавии статьи вместо “украинска” следует читать “украинская”.